

Tavshedspligt og loyalitet

Foto: FREE PRESS/Claus Thøstet

Ytringsret: Ombudsmanden slår bl.a. fast, at offentligt ansatte har en vidtgående adgang til at udtale sig om ressourcemæssige spørgsmål, hvis spørgsmålet kan have væsentlig betydning for deres fremtidige ansættelses- og arbejdsforhold.

Ofte tror man, at man som offentligt ansat har tavshedspligt i langt højere grad, end man faktisk har. Og både medarbejdere og ledelse tror, at alle skal være loyale i langt højere grad end de er forpligtet til - det vil sige, at man ikke ytrer sig kritisk om sin arbejdsplads. I Justitsministeriets betænkning kommenterer ombudsmanden begrænsninger i ytringsfriheden.

- Man er alene begrænset i udtalelser inden for eget arbejdsområde.

- Har man arbejdsopgaver, der ligger langt fra beslutningstagerne, og man ikke er inde i beslutningsprocesserne, er man ikke særligt begrænset i ytringsfriheden.

Ombudsmanden skriver også, at offentligt ansatte har "en vidtgående adgang til at udtale sig om ressourcemæssige spørgsmål, hvis spørgsmålet kan have væsentlig betydning for deres fremtidige ansættelses- og arbejdsforhold".

I betænkningen står desuden, at hvis ens udtalelser har været lovlige, kan de ikke "danne grundlag for ansvarsreaktioner, herunder straf- og disciplinæransvar fra myndighedens side. En lovlig ytring kan heller ikke i sig selv mødes med "negative ledelsesreaktioner", som f.eks. undladelse af tildeling af løntillæg, ændret arbejdsområde eller afskedigelse".

Det vil sige, at selv om chefen bliver sur over at høre eller læse din mening i pressen, har han ingen ret til at bruge det imod dig.

Tavshedspligt angår alene fortrolige oplysninger ifølge straffeloven. En oplysning anses for at være fortrolig, når den er lovbestemt, og når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde oplysningen for at varetage væsentlige offentlige eller private interesser.

Alle emner eller sager, der er omfattet af offentlig aktindsigt kan ikke være tavshedspligtige.

Ifølge loven kan man ikke som offentligt ansat ved tjenestebefaling pålægges tavshedspligt i videre omfang, end hvad der følger af lovgivningen.

Det vil sige, at din chef ikke kan beordre dig til at holde mund, med mindre det står i loven.

Af journalist
Irene Scharbau. DJ
irene@komplottet.dk

Ytringsfriheden i SKAT - hvad mener de ansatte?

Erfaringer: Hvordan oplever medlemmerne ytringsfriheden i SKAT. Tre medlemmer med forskellig baggrund giver deres bud.

I den foregående artikel har en række personer og organisationer givet nogle overordnede kommentarer til begrebet "ytringsfrihed". Men hvordan oplever medlemmerne i SKAT det?

Det spørgsmål fik tre menige medarbejdere i SKAT. Personerne har alle gjort brug af deres grundlovssikrede ret til at ytre sig, og de har derfor draget nogle personlige erfaringer med håndteringen af dette "varme" emne.

- Jens Norlund, IT Service i Hovedcentret. Formand for DTS Hovedcentret m.v. og hovedbestyrelsesmedlem. Jens har bl.a. ytret sig kritisk omkring det seneste finanslovsforlig i en information til sine medlemmer.
- Ivan Poulsen, Center for Store Selskaber i Hovedcentret. Ivan har bl.a. deltaget flittigt i debatten på SKATs intranet.
- Anders Hillerup, Skattecenter Næstved. Afdelingsformand for DTS Næstved. Anders har bl.a. udtalt sig til TV2 Nyhederne omkring SKATs prioriteringer for at nå målene.

Som det fremgår, så har det i hvert fald nogen omkostninger at ytre sig, selvom det måske ikke direkte medfører sanktioner. Disse omkostninger er åbenbart så store, at en lang række personer vælger ikke at ytre sig.

Det må være meget betænkeligt ud fra en demokratisk synsvinkel og bør give SKATs øverste ledelse og den politiske ledelse på Christiansborg stof til eftertanke. Det kan ikke hjælpe, at man bare siger, at alle ansatte har ytringsfrihed, hvis virkeligheden - af den ene eller anden årsag - er sådan, at de færreste ønsker, orker eller tør bruge den.

Af Torben Steensboe Lang
torben.lang@skat.dk

Dialog udvikler demokratiet

Jens Norlund

"Jeg mener generelt, at det er vigtigt, at man deltager i den offentlige debat, uanset om man er offentlig ansat eller ej.

Efter min mening er det nærmest en pligt at bruge sin ytringsfrihed i forhold, som har betydning for almenheden og for den enkelte offentlige instans. Det er vigtigt og udviklende for demokratiet, at det er "tilladt" at have forskellig opfattelse.

Grundlovssikrede ret? Jeg ved ikke helt, om det ligger i baghovedet, når jeg enten mundtligt eller skriftligt udtaler mig om et eller andet, men jeg tror ikke, at jeg tænker på, at det er min grundlovssikrede ret, jeg benytter mig af! Som foreningsmand og tillidsrepræsentant involveres man ofte i situationer, hvor man naturligt giver sin mening til kende.

Jeg har gennem årene ytret mig om forskellige emne, og hvad jeg sidst har ytret mig om afhænger af, hvornår jeg bliver spurgt. Havde du spurgt i november, ville jeg have svaret finanslovsforliget, og spørger du lige nu, ville

Vort eneste "kampmiddel"

Ivan Poulsen

"Ja det er vigtigt, at også offentlige ansatte deltager i debatten. Debatten er jo en vigtig forudsætning for alle demokratiske samfund og at udelukker nogen fra debatten er reelt en begrænsning af demokratiet.

Det er jo helt indlysende, at også vi, der er offentlige ansatte, har vores grundlovssikrede ytringsfrihed, og det er der er flere grunde til. Hvis debatten vedrører vores arbejdsplads har vi jo nogle forudsætninger for at udtale os, da det jo vedrører vores hverdag. Vi har selvfølgelig også en - helt legal - partsinteresse i en del af sådanne sager.

Et andet forhold, der gør sig gældende for os tjenestemænd, er at vi jo er bundet op på relativt faste regler for hvad vi må og ikke må. Vi kan således ikke aktionere som andre lønmodtagergrupper. Vi har stort set kun et enkelt "kampmiddel" nemlig ytringsfriheden. Retten

det være omkring en masse personalerelaterede forhold, bl.a. om lønpolitik og løntillæg.

Negative konsekvenser? Nej, det har jeg umiddelbart ingen fornemmelse af, og det ville da også være meget betænkeligt, hvis det var tilfældet. Men jeg kunne da godt mærke en øget interesse for min person i forbindelse med mine udtalelser omkring finanslovsforliget. Men enhver ledelse, både den politiske og den daglige, er vel interesseret i aktiv deltagelse fra sine medarbejdere? Det vil jeg da i hvert fald helst tro! Naturligvis er man ikke altid enige - men det skal man vel heller ikke være? Det er jo her, at dialogen og demokratiet for alvor står sin prøve. At man så til gengæld også står ved det, som man har sagt eller skrevet, ja det er for mig helt naturligt, men at man har lov til at ytre sig er jo, som du selv tidligere har sagt, en grundlovssikret ret.

Det er symptomatisk, at når det drejer sig om kritiske udsagn af opnåede resultater eller mangler på samme i forhold til ledelsens

samspil med personaleorganisationerne, ja, så har jeg da bemærket mig, at de utilfredse reaktioner kommer fra SKATs ledelse og de positive reaktioner fra medarbejdersiden. Sådan er det bare! Det, der overrasker, og vel også glæder, mig mest, er den "brede" interesse mine tilkendegivelser ofte er genstand for.

Reaktioner - negative som positive - er kun med til anspore mig til fortsat at være en aktiv part i den løbende debat omkring forholdene og udviklingen af vores fælles arbejdsplads.

Jens Nordlund slutter sine kommentarer af med en lille filosofisk betragtning: Selvom vi alle, både ledelse og medarbejdere, vil det bedste for SKAT - ja, så er vi ikke altid enige om processerne og metoderne til at nå resultatet. Tænk på, hvor kedeligt det hele ville være, hvis vi altid var enige om alt - bare forestil dig et kedeligt ægteskab!"

lang

til at gå ud og fortælle offentligheden om vores forhold er vores chance for at vinde en faglig "kamp". Jeg vil også fremhæve, at SKAT i dag er en så stor virksomhed, der er opbygget meget hierarkisk med mange led mellem ledelsen og "manden på gulvet".

Hvis vores ledelse alene skulle reagere på den information, som de får via de officielle kanaler, mener jeg de vil afskære sig fra megen vigtig information. Den officielle kommunikation er filteret så mange gange, at alle upopulære eller negative informationer formentlig er ændret til ukendelighed. Også her er det vigtigt, at vi som loyale og interesserede medarbejdere ytrer os frit.

Jeg benytter mig flittigt af min ret til at ytre mig. Det gælder såvel intern som ekstern. Jeg har dog aldrig haft behov til at gå til pressen med mine synspunkter og pressen har aldrig

- formentlig af særdeles gode årsager - aldrig interesseret sig for mine synspunkter.

Negative konsekvenser. Nej - det har aldrig haft negative konsekvenser for mig. Jeg oplever tværtimod, at det modtages positivt at man er interesseret i arbejdspladsen og rede til at deltage i debatten. Selvfølgelig er det sjældent, at ledelsen er enig i mine synspunkter, men det tager de nu meget pænt. Det betyder også, at jeg ikke har mistet lysten til at ytre mig."

Ivan afslutter sine kommentarer med at fortælle, at han ikke var klar over, at Justitsministeriet har udgivet en vejledning om ytringsfrihed, men at han da vil læse den med interesse. Til gengæld er han helt med på, at han har et grundlovssikret ret til at ytre sig, og dermed en god beskyttelse.

lang

“

Som foreningsmand og tillidsrepræsentant involveres man ofte i situationer, hvor man **naturligt** giver sin mening til kende.

”

“

Selvfølgelig er det sjældent, at ledelsen er **enig** i mine synspunkter, men det tager de nu meget pænt. Det betyder også, at jeg ikke har mistet lysten til at ytre mig.

”

Offentligheden har et krav

Anders Hillerup

”Det er meget vigtigt, at vi som offentlig ansatte har mulighed for at deltage i den offentlige debat. Men det er da klart, at man må vurdere fra gang til gang, om det er det værd. Altså forstået således, at man ikke bare skal ytre sig, fordi man godt vil kritisere bare fordi man er sur over et eller andet. Det skal være sagligt begrundet, og man bør overveje, hvad er det vigtige i det budskab, man vil frem med.

Men at deltage i den offentlige debat er med til at kaste lys over den virkelighed, der er i offentlige myndigheder. Det er trods alt os alle sammen, der er med til at finansiere min løn og arbejdsforhold i øvrigt, så har offentligheden vel også krav på at få at vide, hvad der sker i en organisation som fx SKAT.”

Anders fortæller, at han har brugt sin grundlovssikrede ret til at ytre sig og draget sine erfaringer.

”Det skete sidste efterår, hvor der fra den øverste ledelse i SKAT og fra politisk hold var ekstrem fokus på, at måltallene skulle nås i 2006. Vi fik ”nulstillet” den første halv års produktion 1. januar til 30. juni, men med det klare budskab, at vi nu kunne nå måltallene for 2. halvår. Nu var vi jo kommet godt igennem fusionen, og nu var det vigtigt at vi kunne høste frugterne af, at man havde fået en enhedsorganisation.

Det satte ledelserne i samarbejderne og skattecetrene under et forståeligt gevaldigt pres. For selvfølgelig er ledelsen sat i verden til at opfylde de mål der bliver sat. Og det gør man så ved at lave forskellige tiltag.

I vores samarbejde byggede man et system op, hvor nogle medarbejdere, mod at lave nogle ekstra sager, fik nogle penge udbetalt, der var udmøntet i, hvor mange sager man nåede. Det blev endvidere konkret meldt ud, at hvis der ved visiteringen af sagerne viste sig sager der var egnet til en dybere kontrol, skulle disse sager udtages til senere kontrol. Det blev også konkret nævnt, at der ville blive udvalgt i den lettere kategori af sager.

For det første var det en beslutning, som var taget uden at tage de forhandlingsberettigede organisationer med ved bordet, selvom der var tale om midler der var omfattet af aftaleretten.

Men det valgte jeg bevidst ikke at kommentere på, da det var et anliggende for DTS at tage op.

Min bekymring gik på, at man fra politisk hold havde sat nogle rammer op, der gjorde at de lokale ledelser rundt omkring gik på kompromis med kontrollen. Det var antallet af kontroller der vigtige. Jeg blev interviewet af TV 2 som bragte 13,5 sekunder af dette interview, der måske tog 10 min.

Jeg fornemmer ikke det fik - eller har fået - nogen konsekvenser for mig, men jeg oplevede et helt enormt pres fra min egen ledelse. Det kom til udtryk via mails og samtaler, jeg havde med den lokale ledelse.

Det er blandt andet kommet til udtryk ved en mail, den lokale ledelse har sendt til alle skatteceterets ansatte, der forsøger at forklare de ting, der var kommet frem i indslaget. Det bliver så desværre fejlagtigt af ledelsen opfattet som om, at jeg stiller mig op som repræsentant for DTS, hvilket er helt fejlagtigt. Det blev også opfattet som en direkte kritik mod den lokale ledelse, hvilket også var helt forkert opfattet.

Journalisten vidste ikke engang, at jeg var tillidsrepræsentant, for så havde et interview med mig vist ikke været så relevant. Jørn Rise udtalte sig jo i sammen indslag som repræsentant for DTS's holdninger.

Jeg har efterfølgende ved flere lejligheder drøftet indslaget med den lokale ledelse, men det har ikke været muligt for mig at få ledelsen til at forstå, at min kritik ikke var rettet i mod den lokale ledelse, men mod den øverste ledelse i SKAT og ikke mindst de politikere, der har udstukket rammerne.”

Anders fortæller videre, at sagen ikke har påvirket hans lyst til at ytre sig synderligt. Han fortsætter: ”Det er fordi sagen er den, at jeg på de 13,5 sekunder ikke har sagt noget, der har kunnet skabe den mindste mistillid mellem den øverste ledelse i SKAT og min egen ledelse, eller mellem mig og den lokale ledelse for den sags skyld. Og det fremgår med alt tydelighed af indslaget, efter min opfattelse. Så længe man gør det sobert og veldokumenteret, kan jeg altså ikke se noget problem”, mener Anders.

lang

“

Det har ikke været muligt for mig at få ledelsen til at forstå, at min kritik ikke var rettet i mod den lokale ledelse, men mod den øverste ledelse i SKAT og ikke mindst de politikere, der har udstukket rammerne.

”